

Sygn. akt IV CZ 87/16

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa D.B. i S. B.
przeciwko P.S.G. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w .o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 stycznia 2017 r.,
zażalenia powodów
na wyrok Sądu Okręgowego w B.
z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt II Ca .../15,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w B. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 15 października 2015 r., którym uznane zostało co do zasady roszczenie powodów S. i D. małżonków B. o ustalenie i zasądzenie od pozwanego wynagrodzenia na podstawie art. 224 § 2 w związku z art. 225 k.c. za korzystanie z nieruchomości powodów, co do której nie nastąpiło zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że przez działki nr 5/4, 9/5 i 4/4 w miejscowości Z., których powodowie są właścicielami, przebiega pod ziemią gazociąg wysokoprężny zbudowany w latach 1967-69. Jest on przez cały ten czas eksploatowany przez kolejne przedsiębiorstwa przesyłowe, a powodowie tego nie kwestionują. W toku postępowania o wynagrodzenie za korzystanie z gruntu przez kolejne 10 lat pozwany podniósł zarzut zasiedzenia służebności, jednak nie został on przez Sąd Rejonowy uwzględniony, gdyż w 2007 r. zapadł prawomocny wyrok zasądający od pozwanego na rzecz powodów wynagrodzenie za korzystanie z gruntu, pod którym przebiega gazociąg, a to oznacza, że dopiero od daty tego wyroku można liczyć termin biegu zasiedzenia.

Uchylając wyrok Sądu Rejonowego ze względu na uwzględnienie apelacji pozwanego, Sąd Okręgowy wskazał w uzasadnieniu, że w procesie zakończonym wyrokiem z 2007 r. nie była w ogóle podnoszona, a w związku z tym nie była rozpatrywana kwestia zasiedzenia służebności. Z powołaniem się na orzecznictwo Sądu Najwyższego Sąd drugiej instancji uznał, że poprzednia sprawa zakończona zasądzeniem wynagrodzenia nie wyczerpywała przedmiotowych przesłanek powagi rzeczy osądzonej (art. 199 § 2 k.p.c.), przez co nie miała wpływu na toczące się postępowanie w niniejszej sprawie. Z tych względów wyrok Sądu Rejonowego jest według Sądu drugiej instancji przedwczesny, nie znajdował oparcia w materiale dowodowym obecnego postępowania i brak było podstaw do jego wydania, stąd uchylenie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wniesione w sprawie na podstawie art. 394¹ §1¹ k.p.c. jest niedopuszczalne i podlega odrzuceniu. Wyrok Sądu pierwszej instancji, uchylony orzeczeniem Sądu Okręgowego, był wyrokiem wstępnym. Rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji, choć formalnie jest uchYLENIEM orzeczenia, nie mieści się w zakresie kontroli Sądu Najwyższego, sprawowanej na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Analogiczny problem był już przedmiotem uwag Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 14 stycznia 2016 r., IV CZ 79/15. W orzeczeniu tym wskazano, że zażalenie wnoszone na podstawie art. 394¹ §1¹ k.p.c. jest dostępne wówczas, gdy do uchYLENIA orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania doszło w oparciu o jedną z podstaw wskazanych w art. 386 § 4 k.p.c. Jeżeli uchYLENIE orzeczenia nastąpiło z innej przyczyny, zażalenie do Sądu Najwyższego jest niedopuszczalne. Dotyczy to także sytuacji, w których dochodzi do uchYLENIA orzeczenia wstępnego, na skutek stwierdzenia przez sąd odwoławczy braku podstaw do jego wydania. Orzeczenie takie, jak zauważono, ma w istocie charakter reformatoryjny, nie zaś kasatoryjny.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela to stanowisko. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy doszło do uchYLENIA wyroku wstępnego na skutek odmiennych ustaleń co do granic prawomocności innego orzeczenia. Także w tym wypadku uchYLENIE wyroku wstępnego oznaczało rozstrzygnięcie przez Sąd drugiej instancji odnoszące się do istoty sprawy - przez stwierdzenie braku podstaw do wydania tego orzeczenia i nakazanie prowadzenia postępowania w dalszym zakresie.

Podobna sytuacja ma także miejsce w niniejszej sprawie. Także w tym wypadku doszło do wydania orzeczenia wstępnego, które następnie - na skutek odmiennych ustaleń co do granic prawomocności innego orzeczenia - zostało uchylone w postępowaniu apelacyjnym. Różnica między obiema sprawami dotyczy treści wyroku wstępnego. W sprawie IV CZ 79/15 odnosił się on do konkretnego ustalenia (stwierdzenia nieważności), które zostało dokonane w innym kształcie przez Sąd drugiej instancji, a w sprawie obecnej, odmienna ocena zakresu prawomocności wcześniejszego orzeczenia była tylko przesłanką, pozwalającą na przesądzenie o zasadności dochodzonego roszczenia co do

zasady. Także w tym wypadku orzeczenie Sądu drugiej instancji można uważać za reformatoryjne w znaczeniu użytym przez Sąd Najwyższy w sprawie IV CZ 79/15.

Na tym tle nie w pełni jasny pozostaje fragment uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, w którym wydaje się on wskazywać, że przyczyną uchylecia wyroku wstępnego było nie tylko odmienne ustalenie granic prawomocności, lecz także brak „oparcia w materiale dowodowym obecnego postępowania” (co mogłoby sugerować powołanie się na jedną z przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c.). Niezależnie jednak od tego, decydujący jest charakter rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, który uchylił wyrok wstępny, nie przekazując w sentencji sprawy do ponownego rozpoznania. Przesądza to, o niedopuszczalności zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

jw

kc